

BTTR715OMA Római történelem

2025/2026-II.

Dr. Takács Levente

Csüt. 8.00-9.40. Főépület XII.

Az előadás menete:

1. Bevezetés: földrajzi keretek, kronológia és periodizáció, a latin nyelv.
2. A város alapítása, az etruszok. A római történelem forrásai.
3. A római köztársaság államszervezete és működése. Róma, a hódító birodalom (Italia „meghódítása”, a pun háborúk, keleti háborúk). A római hadsereg és hadviselés.
4. A római társadalom. Köztársaságból egyeduralom: a Gracchusoktól Caesarig
5. Augustus és a császárkor története
6. Császárkori államrend és császári hatalom. A római társadalom a császárkorban.
7. A római civilizáció: gazdaság, városépítészet, infrastruktúra, mindennapi élet.
8. Vallások az ókorban: politeizmus, a római istenvilág, a kereszténység kialakulása és elterjedése a Római Birodalomban.
9. Rómaiak a Kárpát-medencében (Pannonia, Dacia)
10. A hunok. A Birodalom bukása. Iustinianus. A római jog és Róma öröksége
11. Repetitorium (tankönyvelemzés)

Kötelező irodalom:

Havas László – Hegyi W. György – Szabó Edit: Római történelem. Budapest, Osiris Kiadó, 2007.

Római történeti chrestomathia. Szerk. Borzsák István. Budapest 1963. (*RTCh*)

Borhy László (szerk.): Római történelem. Szöveggyűjtemény. Budapest, Osiris, 1998. (*RSzöv*)

Alföldy Géza: Római társadalomtörténet. Budapest, Osiris, 2002.

Grüll Tibor: A Római Birodalom gazdasága. Budapest, Gondolat, 2017.

+ **előadások anyaga, források**

Ajánlott irodalom:

Alföldi András: A korai Róma. Máriabesnyő-Gödöllő, Attraktor, 2009.

Beard, Mary: Az ókori Róma története. S.P.Q.R. Kossuth Kiadó, 2018.

Chadwick, H.: A korai egyház. Budapest, Osiris, 1999.

Ferenczy Endre – Maróti Egon – Hahn István: Az ókori Róma története. Budapest, Tankönyvkiadó, 1992.

Földi András – Hamza Gábor: A római jog története és intézményei. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996.

Gáspár Dorottya: Pannonia régészete. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 2006.

Goldsworthy, Adrian: A római hadsereg története. Pécs, Alexandra Kiadó, 2004.

Grüll Tibor: Az utolsó birodalom. Az Imperium Romanum természetrajza. Budapest, 2007.

Havas László - Tegye Imre (szerk.): Bevezetés az ókortudományba. I, III, V. kötetek Debrecen, 1996, 1998, 2006.

Jones, A.H.M.: Augustus. Budapest, Gondolat, 1976.

Kovács Péter et al. (szerk.): Fontes Pannoniae antiquae – Az ókori Pannonia történetének forrásai 1-5. köt. Budapest, 2003-.

Köves-Zulauf, Thomas: Bevezetés a római vallás és monda történetébe. Budapest, 1995.

Lancel, Serge: Hannibál. Budapest, Osiris, 2005.

- Maróti Egon: Az itáliai mezőgazdasági árutermelés kibontakozása. Budapest, 1981.
Németh György (szerk.): Római történeti kézikönyv. Budapest, Korona Kiadó, 2001.
Németh Gyula (szerk.) 1940/1986: Attila és hunjai. Akadémiai Kiadó, Budapest. [Reprint kiadás: 1986.]
Sólyom Márk: A Keletrómai Birodalom és a sztyepei népek háborúi, 375-568. 7-43, 123-147. Budapest, Hadiakadémia, 2024. ISBN 9786156602091
Szabó Miklós – Borhy László: Magyarország története az ókorban. Kelták és rómaiak. L'Harmattan, 2015.
Vékony Gábor: Dákok, rómaiak, románok. Budapest, 1989.
Visy Zsolt: A római limes Magyarországon. Budapest, Corvina, 1989.

Értékelés (kollokvium, beugró):

Kollokvium

A kollokvium szóbeli feleletből áll a megadott tételsor alapján. A tételből adott feleleten túlmenően a beugró anyaga is a szóbeli vizsga részét képezi. A vizsgán csak az a hallgató vehet részt, aki a Neptun rendszerben az adott időpontra regisztrált.

Amennyiben a szóbeli vizsga online valósul meg a vizsgáztatás az elearning rendszeren keresztül alkalmazás segítségével történik. A vizsgára ez esetben is a Neptun rendszeren keresztül kell jelentkezni. Az online szóbeli vizsgán a hallgató hang és kép egyidejű továbbítására alkalmas eszköz segítségével vizsgázhat. Online szóbeli vizsgán tételhúzás nincs, az oktató által kijelölt tétel alapján a feleletet azonnal meg kell kezdeni, felkészülési idő nincs. A hallgató a kapott tételt egy ízben visszaadhatja, újabb tételt kérhet. Az újabb tétel esetén sincs felkészülési idő, a felelet azonnal megkezdendő.

Beugró

A szóbeli feleletre bocsátás feltétele egy előzetes teszt („beugró”) eredményes teljesítése. A beugró megírására a szorgalmi időszak utolsó hetében és a vizsga időszak első hetében az elearning rendszer alkalmazásával kerül sor online feladatsor formájában. A beugrót a rendelkezésre álló időpontokban bármikor meg lehet írni, és minden alkalommal meg lehet próbálni. A beugró eredményes teljesítésének az minősül, ha a hallgató a pontszámok alapján 80 %-os teljesítményt ér el. Eredménytelen beugró esetén a hallgató nem vizsgázhat, ill. felvett vizsgája elégtelen (1) értékelést kap. A kollokvium értékelésébe egyébként a beugró eredménye nem számít bele.

Beugró anyaga (személyek, fogalmak, évszámok):

Romulus, Servius Tullius, Tarquinius Superbus, P. Cornelius Scipio Africanus, Hannibal, Tib. Sempronius Gracchus, C. Sempronius Gracchus, C. Marius, L. Cornelius Sulla, Spartacus, M. Tullius Cicero, M. Licinius Crassus, Cn. Pompeius Magnus, C. Iulius Caesar, M. Antonius, M. Aemilius Lepidus, M. Vipsanius Agrippa, Augustus, Claudius, Nero, Vespasianus, Titus, Traianus, Hadrianus, Marcus Aurelius, Septimius Severus, Caracalla, Decius, Aurelianus, Diocletianus, Constantinus, Theodosius, Romulus Augustulus, Decebalus, Pontius Pilatus, Aetius, Odoaker, Polübiosz, Livius, Tacitus, Suetonius, Plutarkhosz, ifjabb Plinius, Ammianus Marcellinus;

senatus, senatus consultum, consul, dictator, praetor, quaestor, néptribunus (tribunus plebis), censor, augur, pontifex, imperium, potestas, cursus honorum, homo novus, patricius, nobilitas, curia, classis, comitia centuriata, comitia tributa, proscriptio, tribus, legio, manipulus, cohors,

ager publicus, latifundium, villa, colonus, provincia, limes, adóbérlet, triumvirátus, principatus, princeps, tetrarchia, dominatus, patrocinium, Borostyánút;
Kr.e. 753, 510, 451-450, 445, 443, 396, 367/366, 343-290, 326, 300, 287, 280-272, 264-241, 218-201, 218, 216, 202, 168, 149-146, 146, 133, 123, 113-101, 58-51, 49, 48, 47, 42, 31, 30, 27, 23.
Kr.u. 6-9, 9, 66-70, 79, 101-102, 105-106, 167-180, 212, 271, 313, 325, 378, 391, 395, 410, 451, 453, 455, 476.

Kollokviumi tételsor

- 1) A város alapításától a XII táblás törvényekig
- 2) A patricius – plebejus küzdelmek és Italia meghódítása
- 3) A római köztársaság intézményrendszere
- 4) A Földközi-tenger medencéjének meghódítása
- 5) A római köztársaság „válsága”: gazdaság, társadalom, államigazgatás
- 6) Nagy események és nagy emberek: a Gracchusoktól Sulláig (Kr. e. 133-79).
- 7) Nagy események és nagy emberek: Pompeius, Crassus, Cicero, Iulius Caesar (Kr. e. 79-44)
- 8) Augustus principatusa
- 9) A Római Birodalom államigazgatása a császárkorban
- 10) A császárkor története Augustustól Diocletianusig
- 11) A római társadalom a Kr.u. 1-2. században
- 12) A Római Birodalom gazdasága a Kr.u. 1-3. században
- 13) Irodalom, kultúra, szórakozás a császárkori Rómában.
- 14) Városok, utak, csatornák, fürdők – mindennapi élet a császárkori Rómában.
- 15) A római istenvilág és vallás
- 16) A kereszténység születése és elterjedése
- 17) A római hadsereg
- 18) A birodalom szétesése. Constantinus császárságától a Nyugat-Római Birodalom bukásáig.
- 19) Pannonia és a Duna-vidék a Római Birodalomban
- 20) Iustinianus restaurációs kísérlete. Róma öröksége.

A tételekhez a kötelező irodalmon és az előadások anyagán túl szükséges, kötelezően ismerendő (felismerés, szerző, tartalom) források listája:

RTCh: 3-7, 9-10, 11, 14, 19-20, 22, 26-28, 30-34, 38-39, 44-45, 49-50, 53-56, 61-62, 64, 67-70, 76, 81-83, 85-86, 91-92, 94, 96-97, 99-102, 104, 110-111, 113, 118-127.

RSzöv (1998-as kiadás): 1.2, 1.3, 1.6, 1.7-8, 1.10, 1.28, 1.34-36, 1.41-43, 1.47-52; 2.4, 2.7, 2.12, 2.16-19, 2.29-30, 3.4, 3.7, 3.9, 3.12, 3.20, 3.40, 3.49, 3.57-59, 3.67, 3.77-81; 4.1.1-2, 4.1.7, 4.1.15, 4.1.30, 4.2.6-7, 4.2.11-13, 4.2.22, 4.3.3, 4.3.8, 4.3.12-13, 4.3.24, 4.5.1, 4.5.6, 4.6.2, 4.6.8, 4.6.19, 4.6.27, 4.6.32, 5.1.6-8, 5.1.22, 5.1.33, 5.2.6, 5.2.9, 5.2.19, 5.2.45.

(A számok a szemelvények számára vonatkoznak.)

Mely NAT-KET elemeket tartalmazza a kurzus?
NAT 5-8: Fejezetek az ókor történetéből: az ókori Róma öröksége; a görög-római hadviselés; képek a népvándorlás korából.

<p>A kereszténység: az Ószövetség népe; Jézus élete, tanításai és a kereszténység. NAT 9-12: Civilizáció és államszervezet az ókorban: a római civilizáció; a római köztársaság. Vallások az ókorban: politeizmus és monoteizmus; a kereszténység kezdete. Hódító birodalmak: egy eurázsiai birodalom: a hunok. KET 9-12 Civilizáció és államszervezet az ókorban. Vallások az ókorban. Hódító birodalmak.</p>
<p>Mely NAT-ra épülő érettségi vizsgatárgy követelményeket tartalmazza a kurzus?</p>
<p>A görög és a római építészet A zsidó monoteizmus A kereszténység kialakulása, tanai, elterjedése Köztársaságból egyeduralom: a római köztársaság működése, Caesar és Augustus. A sztyeppei állam: a Hun Birodalom és hódításainak irány. A római jog alapelvei.</p>